

JÄSENTEN MÄÄRÄÄMINEN PYSYVÄÄN VÄLITYSTUOMIOISTUIMEEN

Pysyvän välitystuomioistuimen tarkoitus ja kokoonpano

Vuonna 1899 perustettu Pysyvä välitystuomioistuin (engl. Permanent Court of Arbitration, PCA) on ensimmäinen valtioiden välisiä riitaisuuksia varten maailmanlaajuisesti puitteet tarjonnut ratkaisumekanismi. Nyttemmin välitystuomioistuin on valtioiden lisäksi myös yksityisten tahojen ja kansainvälisten järjestöjen käytettävissä. Sen käsiteltävänä on ollut niin kansainväliseen oikeuteen kuin kansainväliseen yksityisoikeuteenkin liittyneitä juttuja.

Välitystuomioistuimen kokoonpanoa ja toimintaa koskevat perusmääräykset sisältyvät vuonna 1907 Haagissa tehtyyn kansainvälisten riitaisuuksien sovinnollista ratkaisemista koskevaan yleissopimukseen (SopS 11/I/1924). Välitystuomioistuimen muodostavat Haagissa sijaitseva tuomioistuimen toimisto, jonka työtä valvoo sopimuspuolten edustajista koostuva hallintoneuvosto, sekä tuomariluettelo, johon merkityt välitystuomioistuimen jäsenet ovat riidan osapuolten käytettävissä näiden pyrkimässä ratkaisemaan keskinäiset riitansa välitysoikeudellisessa menettelyssä.

Vuoden 1907 yleissopimuksen 44 artiklan mukaan jokainen sopimuksen osapuoli voi määrätä välitystuomioistuimen jäseniksi tuomariluetteloon enintään neljä kansainvälisissä oikeuskysymyksissä päteviksi tunnustettua henkilöä, jotka nauttivat mitä suurinta siveellistä arvonantoa ja ovat taipuvaisia vastaanottamaan välitystuomarin toimen (ns. kansallinen ryhmä). Välitystuomioistuimen jäsenten toimikausi on kuusi vuotta ja heidän määräyksensä voidaan uudistaa. Tuomariluetteloon merkitseminen ei edellytä sitä, että välitystuomioistuimen jäsen oleskelisi Haagissa.

Pysyvän välitystuomioistuimen jäsenten tehtävät

Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön (SopS 1/1956) mukaan Pysyvän välitystuomioistuimen jäsenten muodostamalla kansallisilla ryhmillä on oikeus esittää ehdokkaita Kansainvälisen tuomioistuimen tuomarivaaleihin. Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) perussäännön (SopS 55 ja 56/2002) mukaan pysyvän välitystuomioistuimen kansalliset ryhmät voivat asettaa ehdokkaita myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomarivaaleja varten.

Ehdokkaiden nimeämisestä kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin annetun lain (676/2016) 4 §:n 2 momentin nojalla Pysyvän välitystuomioistuimen kansallisen ryhmän jäsenyyteen on sidottu jäsenyys valtioneuvoston asiantuntijaneuvottelukunnassa, jonka tehtävänä on valmistella ehdokkaiden nimeäminen kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin. Kansallisen ryhmän jäsen on näin ollen ilman eri päätöstä myös asiantuntijaneuvottelukunnan jäsen.

Pysyvän välitystuomioistuimen Suomen kansallinen ryhmä

Vakiintuneen tavan mukaan Suomen kansallinen ryhmä koostuu ulkoministeriön, oikeusministeriön, tuomioistuinlaitoksen ja yliopistojen edustajista.

Tällä hetkellä Pysyvän välitystuomioistuimen jäseniksi tuomariluettelon on määrätty seuraavat henkilöt: professori Martti Koskeniemi (31.5.2025 saakka), korkeimman oikeuden presidentti Tatu Leppänen (31.8.2028 saakka), oikeusministeriön kansliapäällikkö Antti Leinonen (30.9.2030 saakka) ja ulkoministeriön oikeuspäällikkö Kaija Suvanto (30.9.2030 saakka).

Yliopistojen edustajan kausi on siten päättymässä toukokuun 2025 lopussa. Tarkoituksena on, että Suomen tuomariluettelon nimeämien jäsenten ryhmässä säilyisi myös jatkossa yliopistojen edustus.

Ulkoministeriö on pyytänyt oikeustieteellisiä tiedekuntia nimeämään ehdokkaansa Pysyvän välitystuomioistuimen jäseneksi 1.6.2025 alkavaksi kuuden vuoden toimikaudeksi. Yliopistot ovat esittäneet tehtävään professori Elina Pirjatanniemeä. Pirjatanniemi on antanut suostumuksensa tehtävään.

Toimivalta

Valtioneuvoston yleisistunto tekee päätöksen jäsenen määräämisestä Pysyvään välitystuomioistuimeen valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 §:n 8 kohdan nojalla.

Esitys

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvosto määräisi professori Elina Pirjatanniemen Pysyvän välitystuomioistuimen jäseneksi 1.6.2025 alkavaksi kuuden vuoden toimikaudeksi.